

קונטרס

משעינות החיים

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר זצוקללה"ה

פרשת מקץ תשפ"ו • גליון תקיף
פה יוצאן סיטי יצ"ו

©

כל הזכויות שמורות

י"ל ע"י

מכון שלמה משנתו

להוצאת ד"ת של כ"ק מרן אדמו"ר זצוקללה"ה

שע"י איגוד חסידי צאנז זוועהיל

להערות והארות

או להזמנת הגליון נא לפנות לטעל:

201-455-7269

בארה"ק:

052-712-6945

דוא"ל:

mayunoshachaim@gmail.com

דרוש לפרשת מקץ

חנוכה – תשע"ד

במקום הדלקת נר חנוכה על פתח הבית או החצר ובטעם הנחת נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין

ויהי מקץ 'שנתים ימים' ופרעה חולם והנה עומד על היאור (בראשית מא, א).
ובמטה משה (עמוד העבודה אות תתקעט) כתב בשם הגהות מרדכי (שלטי
הגבורים במרדכי שבת פ"ב אות ג) כי ברוב השנים חל חנוכה בפרשת מקץ, וסימנך
מקץ שנת"ם נוטריקון 'ש'מאל 'נ'ר 'ת'דליק 'י'מין 'מ'זוזה. והרב חיד"א במדבר
קדמות (ערך חנוכה) הביא בשם רבינו אפרים רמז בתיבת 'ימים' שהוא נוטריקון
'י'ניחנה 'מ'צד 'י'מין 'מ'היצא.

א) נראה להעלות ב' רמזים אלו בקנה אחד, דהנה בגמ' (שבת כב, א) והיכא
מנח ליה, רב אחא בריה דרבא אמר מימין, רב שמואל מדפתי אמר
משמאל, והילכתא משמאל כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין. וצריך
ביאור הלשון 'כדי שתהא' דמשמע שיש איזה קפיда שיהא נר חנוכה משמאל
ומזוזה מימין, וכי יש בזה איסור בשר בחלב או שעטנז שאסור שיהיו מונחים
יחדיו.

ולעיל בגמרא (כא, ב), תנו רבנן נר חנוכה מצווה להניחה על פתח ביתו מבחוץ
וכו'. ופירש רש"י (ד"ה מבחוץ): משום פרסומי ניסא, ולא ברשות הרבים
אלא בחצרו שבתיהן היו פתוחין לחצר. אמנם התוספות (ד"ה מצוה) כתבו: ומיירי
דליכא חצר אלא בית עומד סמוך לרשות הרבים, אבל אם יש חצר לפני הבית
מצווה להניח על פתח חצר, דאמר לקמן (כג, א) חצר שיש לה ב' פתחים צריכה
ב' נרות, ואמרינן נמי (כג, ב) נר שיש לה שני פיות עולה לשני בני אדם משמע
לשני בתים, ואם היו מניחים על פתחי בתיהם היה לזה מימין ולזה משמאל,
אבל אי מניחים על פתח החצר אתי שפיר, עכ"ל.

ובחידושי הרשב"א (ד"ה נר חנוכה) הקשה על פירוש רש"י, מהא דתנן (בבא קמא סב, ב) ומייתנין לה בסמוך, הניח חנווני את נרו מבחוץ החנווני חייב, רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור מפני שהוציאה ברשות, ואם אין מניחה אלא בפנים וזה הניחה בחוץ ממש למה פטור ומי הרשהו, ואם אתה אומר דווקא בשהניחה כנגד חוץ ולעולם בפנים בחצרו, אם כן אפילו חנווני בכי הא אמאי חייב, והלא ניזק ברשות המזיק הוזק, ואדרבה בעל הגמל חייב, אלא מסתברא מבחוץ ממש קאמר, עיי"ש.

ובפרי חדש (או"ח סימן תרעא ס"ה) הביא מהרא"ם (בהגהותיו לסמ"ג הלכות חנוכה כז, א, אות ד) שכתב דלא קשיא, דאיכא למימר דרש"י ז"ל סובר דבית שאין לו חצר לפניו כסתם בני חנויות מניחו ברשות הרבים. וכתב הפר"ח דלא נהירא, דא"כ בעליה שמניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים אמאי פירש רש"י שמניחה בפנים הוה ליה להניחה מבחוץ. ותו קשיא, דבההיא דנר חנוכה מצווה להניחה בטפח הסמוכה לפתח (שבת כב, א), פירש רש"י עצמו: מצווה להניחם בחצר או ברשות הרבים, והניח בצ"ע.

ולענ"ד נראה דאדרבה לפי דברי הרא"ם דברי רש"י מדויקים להפליא, דכיון דרש"י מודה דהיכא שאין לו חצר מניחו ברשות הרבים, על כן כתב דמצווה לכתחילה להניחם בחצר או ברשות הרבים, היינו שאם יש לו חצר מניחה בחצר, ואם אין לו חצר לפני הבית מניחה ברשות הרבים. ושמחתי בראותי בחידושי מהרצ"א (מאמר ד גפ"ת אות ח) שכתב כן בביאור דברי רש"י הנ"ל בחצר או ברשות הרבים, ר"ל אם יש חצר לפני הבית יניחנה בפתח הבית מבחוץ מבחצר, או ברשות הרבים אם אין חצר לפני הבית, ועיי"ש שהאריך לבאר שדברי רש"י הוא הקדמה לפרש המשך הגמרא והיכא מנח ליה וכו', עיי"ש לדרכו.

(ב) ולפי דרכנו יובן על נכון טעם הדבר שדקדק רש"י לפרש כן דווקא בתחילת סוגיא זו דאיירי במקום הנחת נר חנוכה מימין או משמאל הפתח. ובהקדם לבאר שורש מחלוקת רש"י ותוספות אם מדליקין בפתח הבית לחצר או בפתח החצר לרשות הרבים, דרש"י סבר דעיקר חיוב פרסום הנס הוא לבני ביתו, ועל כן ס"ל דיש להדליק בפתח הבית הפונה לחצר, ואילו תוספות סברי דעיקר חיוב הפרסום הוא לבני רשות הרבים ומשום הכי מדליקין בפתח החצר הפונה לרשות הרבים. וכן כתב בחפץ ה' (שבת שם, ד"ה בא"ד שבתיהם) בביאור שיטת רש"י, דאם תעשה המנורה בפתח בחצר המדליק הרי אינו רואה אלא

כשנכנס על פתח החצר, ואחר שנכנס לחצר והייתה כאילו לא הייתה, ונמצא שנעשית נר חנוכה דווקא לבני רשות הרבים, ותיקן עוברים ושבים ואת עצמו לא תיקן, וגם בני ביתו אשר אינם יוצאים ואינם נכנסים לא יזכרו ניסים אשר עשה ה', מה שאין כן בעשותו אותה פתח הבית הנה בני החצר מפורסם להו ניסא, וגם לבני הבית להיותה בפתח הסמוך לבית, עיי"ש.

ולדעת רש"י דמדליקין בפתח הבית משום שעיקר הפרסום הוא לבני הבית, יבואר היטב מה נשתנה נר חנוכה שמצוותה בשמאל משאר כל המצוות שמקיימין בימין, דכיון שעיקר ההדלקה בפתח הוא לצורך בני הבית הנמצאים בפנים, על כן צריך להניח לימין הנמצאים בבית.

ומעתה היה מקום לומר, דכל זה דווקא כאשר מדליק בפתח הבית שאז עיקר ההיכר הוא לבני הבית, אבל היכא שאין לו חצר לפני הבית ומדליק בפתח הפונה לרשות הרבים ידליק בשמאל שהוא ימין לבני רשות הרבים הנמצאים בחוץ שעיקר הפרסום הוא להם.

על כן כתב רש"י אהא דאמר רבה דמצוה להניחה בטפח הסמוך לפתח דהיינו בחצר או ברשות הרבים, להורות דהא דשנינו אחר כך דמניחה בשמאל היינו בין במדליק בפתח הפונה לחצר ובין במדליק בפתח הפונה לרשות הרבים. והטעם נראה משום דלא רצו חכמים לחלק בתקנתם, וכיון שרוב פעמים מדליקין בפתח הבית הפונה לחצר שעיקר הפרסום הוא לבני הבית, תיקנו שגם כשיש היכר גמור גם לבני רשות הרבים יניחה בשמאל.

ועל פי זה יש לבאר דברי הגמרא והילכתא משמאל היינו בכל גווני, גם אם הוא מדליק בפתח הפונה לרשות הרבים ועיקר ההיכר הוא לבני רשות הרבים, דמכל מקום השוו חכמים דבריהם כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין, שתהא הלכה זו רווחת בישראל שמניחין נר חנוכה משמאל כמו מזוזה מימין ולא פלוג חכמים בתקנתם.

ולפ"ז שפיר עולין ב' הרמזים בתיבות 'שנתים ימים' בקנה אחד ובא זה וגילה על זה, דהטעם שצריך להניח הנר חנוכה משמאל ומזוזה מימין הוא לפי שעיקר הפרסום הוא לבני הבית העומדים בפנים, ולכן תיקנו להניח מימין היוצא, וכיון שכן הוא ברוב הפעמים ממילא לא חילקו ותיקנו להניח בשמאל בכל פעם אף אם הוא מדליק בפתח הפונה לרשות הרבים.

בעידן רעוא דרעוין פרשת מקץ

חנוכה – תשס"ב

בתוה"ק ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם והנה עומד על היאור, והנה מן היאור עולות שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר ותרעינה באחו, והנה שבע פרות עולות אחריהן מן היאור רעות מראה ודקות בשר ותעמודנה אצל הפרות על שפת היאור, ותאכלנה הפרות רעות המראה ודקות הבשר את שבע הפרות יפות המראה והבריאות וייקץ פרעה (מא, א-ד).

ובהמשך המקראות כאשר סיפר פרעה את דבר החלום ליוסף, הוסיף לספר עוד פרט בענין החלום (פסוק כא) ותבאנה אל קרבנה ולא נודע כי באו אל קרבנה ומראיהן רע כאשר בתחילה ואיקץ, וצריך ביאור מה בא להוסיף בסיפור זה שלא נודע כי באו אל קרבנה.

יתבאר בהקדם מה שדקדקו עוד המפרשים (נועם אלימלך, פרשתו, ד"ה או יאמר ויהי מקץ) בלשון הכתוב ויהי מקץ שנתים ימים, דהול"ל מקץ שתי שנים וכיוצ"ב.

וידוע מה דאיתא בשלטי הגבורים (על הגהות מרדכי, פרק ב דשבת) עה"פ ויהי מקץ שנתים, וז"ל, ברוב השנים חנוכה חל בפרשת מקץ, וסימנך מקץ שנתים נוטריקון שמאל נר תדליק ימין מזוזה. וצריך ביאור מ"ט נרמז ענין נר חנוכה דייקא בהך קרא. גם טעמא בעי למה שרמז דייקא להלכתא דא דנר חנוכה משמאל.

והנראה על פי המבואר בספה"ק כי ביומין דחנוכה בכל שנה ושנה מאיר ובא אורו של מלך המשיח, כדאיתא בספה"ק בני יששכר (מאמרי כסלו טבת, מאמר ב, אות ח) שחנוכ"ה הוא מלשון חינוך והרגל לגאולה העתידה. ועפ"י ז' מבאר (שם, אות טז) מה שאמר הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע שבשעת הדלקת נר חנוכה מאיר ומתנוצץ האור הגנוז שהוא אורו של משיח. והיינו כנ"ל, כי ימי החנוכה המה הכנה וחינוך לגאולה השלימה ע"י משיח צדקנו, ולכן נעשה הנס

ע"י האור הגנוז שהוא אורו של משיח, עיי"ש שמבאר בזה רמז הכתוב (תהלים קלב, יז) ערכתי נר למשיחי, ועוד כמה רמזים בפסוקים על זה הדרך.

וזאת משום שגדול כח קדושת וסגולת ימי החנוכה לרומם את נשמות בני ישראל ולהעלותם מאפילה לאורה, ואף הפחותים שבבני ישראל זוכין להתעלות והתרוממות בימי החנוכה, וכמו שביאר בספה"ק מאור עינים (פרשתו, ד"ה ולכן אמרו חז"ל) דברי הגמרא בסוגיא דחנוכה (שבת כא, ב) פתילות ושמונים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה, דרומז בזה על הנשמות הנמוכות אשר אפילו בשב"ק אין להם עלייה והתעוררות, ואילו ימי החנוכה מאירים אף בנשמות אלו להעלותם ולרוממם, עיי"ש. ובכן מאחר ובני ישראל זוכין להתעלות ולצאת מצד הטומאה לצד הקדושה, הזמן גרמא ומסוגל ביותר לישועת עולמים.

כפי שהאריך בענין זה בספה"ק מאור עינים (פרשתו, ד"ה זמן שיעור הדלקת) וזל"ק, עד שתכלה רגלי דתרמודאי (שבת כא, ב), כי ידוע כל המצות זמניות בבוא הזמן של מצוה נתעורר הדבר שהיה בעת הראשון כשנצטוו המצוה, בחג המצות יצאנו ממצרים, והעיקר שיצאנו מן מ"ט שערי טומאה, וכמו כן בכל עת בא חג הנ"ל יוצאים אנחנו בני ישראל כל אחד מקליפיות, כי לולא היה חג המצות בכל שנה לא היה באפשרי לאדם להתחזק בהשם. וכן בשבועות מקבל כל אדם את התורה, דהיינו שבאיזה שכל ילך לעבוד את השם באותה שנה. ובסוכות אנו מוקפין בחסד אל וחסד יסובבנו כמאז ומקדם שהיינו מוקפין בענני כבוד. ובפורים הוא עת זמן מפלת עמלק, גם עתה בכל דור הוא מפלות רשעי אומות העולם. ובחנוכה בהיות שהיו משניא הדת ורצו לבטל את ישראל מתורה ולהעבירם מן החוקים ונעשו להם נסים שעמדנו בתורתנו ובחוקים שלנו, וכן בכל דור ודור בבוא הזמן הוא מסוגל לזה שנחזיק בתורתנו ובחוקים שלנו.

ועל כל זה הוא מה שאנו יכולים להתחזק בד"ת ובחוקים הוא מחמת שהראשונים התפללו על זה כי ידוע כי האבות התפללו בימיהם על העתיד להיות עד ביאת משיח ב"ב, לכן כתיב באברהם (בראשית יד, יד) וירדוף עד דן, שם תשש כחו והתפלל על הדבר (ראה סנהדרין צו, ו; מכילתא, בשלח, פרשת עמלק, פרשה ב), כן רמז אברהם אבינו עליו השלום על חנוכה באומרו (בראשית כב, ה) שבו פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה, הוא כ"ה בכסליו שהתפלל שינצחו את היוונים בימי מתתיהו. וכמו כן יוסף הצדיק חרד על הדבר ורמז

בדברו עם בנימין אלקים יחנך בני (בראשית מג, כט) יחנך לשון חנוכה שיעשה השם נסים ונפלאות בחנוכה, ובכל שנה ושנה יש מפלת הרשעים של אומות העולם שונאי הד"ת עד שיפלו ויתבטלו לגמרי ויבא משיח צדקינו במהרה בימינו, וזהו ערכתי נר למשיחי (תהלים קלב, יז) מן נר חנוכה הוא הערכה שיבא משיח צדקינו ויתבטלו כל הקליפות, וזהו עד שתכלה רגלי דתרמודאי, הוא הקליפה כדכתיב תרמוד בהרים, עכל"ק.

והנה בספה"ק נועם אלימלך (ד"ה או יאמר ויהי מקץ [הב']) כתב בביאור הכתוב ויהי מקץ שנתים ימים, שרומז על זמן עקבתא דמשיחא, ולאחריו עת הגאולה השלימה, וזל"ק, נוכל לומר שהתורה קדושה רמזה על גלות המר הזה אשר עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם, והוא על פי הכתוב (הושע ו, ב) יחינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו, דהיינו שהשי"ת יחינו מיומים, משני חורבנים, וביום השלישי, היינו בבנין בית המקדש האחרון שיבנה במהרה בימינו, יקימנו ונחיה לפניו.

וזהו מקץ שנתים ימים, ר"ל בסוף השנתים ימים דהיינו הגלות המר הזה, ופרעה חולם, דכל מלך המחדש גזירות נקרא בשם פרעה, אבל הקב"ה מצילנו מידם וכל גזירותיו בטלין ואינן רק כחלום, וזהו ופרעה חולם, עכל"ק, עיי"ש עוד המשך ד"ק.

על פי הקדמות הנ"ל יתבאר השייכות דהך קרא למצות הדלקת נר חנוכה שהיא בשמאל, וכנרמז בתיבת שנת"ם שמאל נר תדליק ימין מזוזה, כי בכל שנה ושנה על ידי הדלקת נר חנוכה מתנוצץ אורו של מלך המשיח, ומתעורר שתבוא מפלת הרשעים אומות העולם, בבחי' מאמרם עד דכליא רגלא דתרמודאי, וכמו שנרמז בקרא באומרו ופרעה חולם, כנ"ל מהרר"א שרמז בכאן שיתבטלו גזירות אוה"ע על ישראל, וזאת משום שנשמות בני ישראל מתעוררים מקדושת נרות החנוכה ומתעלים יותר לצד הקדושה, ואף הפשוטים והפחותים אשר המה בבחי' שמא"ל, גם בהם ההבערה ללהב יצאת ובכח זה נזכה לגאולה השלימה בהתגלות אורו של מלך המשיח.

והנה לעת כזאת בהגיע ימי החנוכה אשר כאמור מתעורר ובא התנוצצות הגאולה ומפלתן של אומות העולם שונאי הדת, ומצפים אנו שיקויים השתא הכא דכליא רגלא דתרמודאי, ובכן מתחזקים בני ישראל בשמחה וגיל ובתקוה כי הנה ימים באים עלינו לטובה ולישועה. אמנם לעומת זאת

תכלינה עינינו כאשר תחזינה כי דם ישראל נשפך בחוצות כמים ואין דורש ואין מבקש, ואין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, ועינינו נשואות להשי"ת וחפצים אנו לישא תפילה ובקשה לפני אבינו שבשמים שיחיש לגאלנו, ושתהא הגאולה בשובה ובנחת בלי שום יסורים ועגמת נפש לשום בר ישראל ח"ו.

דא עקא, דכאשר עומדים אנו להתפלל לפני אדון כל, תיכף ומיד מופיע ובא היצר הרע וחיילותיו להפריענו מכוונת התפילה, וכדברי הרה"ק הרבי ר' אלימלך זיע"א בנוסח התפילה קודם התפילה 'אפילו בשעה שאנחנו עומדים להתפלל לפניך ולבקש על נפשינו הוא מבלבל את מחשבותינו תמיד בתחבולותיו ואין אנו יכולין לעמוד נגדו' וגו', והנה כי כן יפול לב האדם בקרבו כראותו שמעשה שטן הצליח להפריעו מעבודת התפילה, ואף כשעומד להתפלל ולהתחנן לפני אביו שבשמים, הרי לבו בל עמו בכוונת התפילה.

אמנם שומה עלינו להתחזק במה שלימדנו רבותינו הקדושים, דכאשר האדם מכין עצמו לתפילה כדבעי, ועושה ככל יכלתו למען יוכל לעמוד בתפילתו באין מפריע, ושיוכל לצמצם מחשבתו בתפילתו שתהא זכה צלולה וברורה בלא מחשבות זרות, אזי אף אם בסופו של דבר לא עלתה בידו, ופתאום הינו מוצא את עצמו כשהוא לאחר סיום התפילה, ובמשך כל עת התפילה היו מחשבותיו משוטטות בכל מיני הבלים, כי גבר עליו יצרו ובלבל את מחשבותיו, אל יפול לידי יאוש ועצבות להיות לבבו שבור כחרס הנשבר על שעלתה לו כזאת, כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו (עבודה זרה ג, א), וכיון שהשתדל ככל אשר לאל ידו שיוכל להתפלל כראוי לעומד לפני המלך, שוב אין עליו טענה ותביעה, כי מה יעשה אדם קרוץ מחומר כאשר היצה"ר מתגבר עליו ומבלבל מחשבותיו נגד רצונו.

בדרך רמז יתכן להעמיס ענין זה בדברי המחבר שפסק בהלכות חנוכה (סימן תרעג, סעיף ב) הדלקה עושה מצוה לפיכך כבתה אין זקוק לה, לדרכינו יתפרש ע"ד העבודה, דעיקר מה שמוטל על האדם הוא שיבעיר את לבו לעשות רצון קונו ויעשה כל אשר לאל ידו לקיים המצוה בשלימות או להתפלל בכוונה הרצויה, ושוב אין עליו טענה באם התגבר עליו יצרו להפריעו מקיום המצוה בתכלית השלימות ומעבודת התפילה בכוונת הלב, ונחשב כלפי שמיא שקיים המצוה כדבעי, והתפלל בשלימות הכוונה, ונתקבלה תפילתו לרחמים ולרצון לפני אדון כל. וכמו שנפסק גבי הדלקת נר חנוכה, דאם הוא הדליק

הנרות במקום שאין הרוח שולטת, באופן שיוכלו הנרות לדלוך משך כל זמן השיעור, מעתה אם כבתה אינו זקוק לה, כי הוא עשה את המוטל עליו.

אפשר שדבר זה נרמז במקראות הכתובים בריש פרשתן, והנה מן **היאור עולות שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר**, היינו שבתחילה עולה במחשבתו לעמוד ולהתפלל ולקיים רצון קונו בהתלהבות ובכוונה שלימה, בבחי' הכתוב (תהלים קמה, כא) ויברך כל בשר. אמנם בפועל והנה **שבע פרות אחרות עולות אחריהן מן היאור רעות מראה ודקות בשר**, ונתקיים בו ותאכלנה הפרות רעות המראה ודקות הבשר את שבע הפרות הבריאות, היינו שהיצה"ר התגבר עליו ודחק את מחשבותיו הטהורות והביא תחתיהן מחשבות זרות להדיחו ולהפריעו מן הכוונה הזכה. ועד כדי כך הצליח מעשה שטן לבלבל את מחשבותיו, שכלל לא שם לבו כי מתפלל הוא לפני המלך, ופתאום רואה את עצמו כשהוא אחר התפילה ולא נודע כי באו אל קרבנה ומראיהן רע כאשר בתחלה, היינו שלא היתה לו שום מחשבה וכוונה טובה בעת התפילה.

וכראות האדם זאת אזי ותפעם רוחו, שנשבר רוחו בקרבו לשברי שברים על כי כך נראית תפילתו, אמנם אמר הכתוב ואיקץ, היינו שצריך לקום ולהתנער מצערו ויגונו, ויחזק ויאמץ לבו אל ה', כי גם תפילה כזו עושה רושם עז בשמי השמים, כי העיקר הוא שהיתה מחשבתו וכוונתו לטובה וניגש אל התפילה בהתלהבות וברעותא דליבא לעשות רצון קונו, וקיימא לן הדלקה עושה מצוה.

על כן בא הרמז בפסוק זה באומרו שנת"ם, שמאל נר תדליק ימין מזוזה, היינו דאף שבפועל ממש לא עלה בידך להתפלל במדריגה הרצויה והנעלית, והיתה תפילתך בבחי' שמאל, שרומז על מדריגה שפלה, אפילו הכי תפילתך תדליק ותעשה רושם להתקבל לפני אבינו שבשמים, וזאת משום שרצונך ושאיפתך היא תמיד לצד הימין, היינו להתפלל ולקיים המצוות כדבעי למהוי, אלא שהיצה"ר מבלבל מחשבותיך, ולכן שפיר תקובל תפילתך לרחמים ולרצון.

(אהל שלמה רעד"ר, פרשת מקץ, מאמר 1)